

Vergaderjaar 2009–2010

24 587

Justitiële Inrichtingen

Nr. 363

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 september 2009

1. Inleiding

In deze brief zet ik het kader uiteen voor (het faciliteren van) de inzet van vrijwilligers bij de begeleiding en nazorg van (ex-)gedetineerden. Ik heb uw Kamer dit toegezegd tijdens de behandeling van de Justitiebegroting 2009. Met deze brief doe ik mijn toezegging gestand en voldoe ik tevens aan het verzoek van de Vaste Kamercommissie voor Justitie van 4 juni 2009, met kenmerk 2009Z10003/2009D27729.

Allereerst schets ik het belang van vrijwilligersactiviteiten bij het voorkomen van detentieschade en een succesvolle reïntegratie van (ex-)gedetineerden. Vervolgens ga ik in op het beschikbare budget voor vrijwilligersorganisaties en de criteria voor subsidieverlening.

2. Belang vrijwilligersactiviteiten voor (ex-)gedetineerden

Nederland telt meer dan 4 miljoen vrijwilligers. Het zijn mensen die zich actief en vaak zeer intensief inzetten voor hun medeburgers. Het vele werk dat vrijwilligers onbezoldigd vervullen is van groot belang voor de sociale cohesie van onze maatschappij. Het kabinet stimuleert daarom het werk van vrijwilligers. Vrijwilligers moeten kunnen rekenen op een goede ondersteuning. Op lokaal en regionaal niveau ligt hier een taak voor de gemeenten om de voorwaarden te scheppen voor een adequate ondersteuningsstructuur. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) biedt hiervoor het wettelijk kader.

Complementair hieraan acht ik het mijn verantwoordelijkheid om ondersteuning te bieden aan vrijwilligersorganisaties die zich willen inzetten voor (ex-) gedetineerden.

In de brief van 29 augustus 2008 heb ik samen met de minister van Justitie aangegeven op welke wijze wij de kabinetsdoelstelling van vermindering van recidive en overlast willen verwezenlijken (Kamerstukken II, vergaderjaar 2007–2008, 24 587, nr. 299). In de recidive-aanpak

van het kabinet is de begeleiding en sluitende aanpak rond de reïntegratie van ex-gedetineerden een uitermate belangrijke pijler evenals de persoonlijk gerichte benadering. De inzet van vrijwilligers kan daarbij een grote toegevoegde waarde hebben.

Een fundamentele eis die aan de strafrechtspleging in een rechtsstaat wordt gesteld is de eis van een menswaardige behandeling van gedetineerden. Het gevangeniswezen streeft ernaar binnen detentie een klimaat te creëren waarin gedetineerden worden gemotiveerd om mee te werken aan hun reïntegratie. Het onderhouden of opbouwen van sociale contacten is hierbij van belang. Vrijwilligers kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren. De reïntegratie van (ex-)gedetineerden in de samenleving zal makkelijker verlopen als die samenleving zelf – in de vorm van vrijwilligers – daarbij een actieve rol vervult. Gedetineerden raken op deze wijze minder geïsoleerd en zullen eerder een positieve levensstijl aanleren en daardoor beter maatschappelijk reïntegreren.

De inzet van vrijwilligers past goed binnen de persoonsgerichte aanpak van het kabinet. Het aanbod van vrijwilligers vormt een waardevolle aanvulling op beroepskrachten doordat het persoonlijk contact er meer centraal staat. Vrijwilligers kunnen langs deze weg een ondersteunende rol vervullen bij de ontwikkeling van motivatie van (ex-)gedetineerden. Motivatie is namelijk een belangrijke voorwaarde voor reïntegratie. Afhankelijk van de behoefte van de (ex-)gedetineerde kan de vrijwilliger vanuit deze aanvullende en ondersteunende rol extra, op de persoon gerichte, activiteiten verrichten.

3. Vrijwilligersactiviteiten en terugdringen recidive

Bij de kabinetsdoelstelling van vermindering van recidive wordt veel waarde gehecht aan de inzet van wetenschappelijk onderbouwde gedragsveranderingen.

In Engeland en Canada zijn ook wetenschappelijk onderbouwde methoden ontwikkeld voor vrijwilligersorganisaties. Als voorbeeld noem ik de methode «Circles of Support and Accountability» (COSA). Het betreft een buddiesysteem, dat blijkens buitenlands onderzoek veelbelovend is. Een sociaal netwerk van vrijwilligers zorgt in dit programma voor een structurerende werking en daarnaast voor vroegtijdige signalering van symptomen die kunnen wijzen op terugval. Reclassering Nederland start dit jaar met een door mij gesubsidieerde testfase.

Justitie wil in nauwe samenwerking met gemeenten, maatschappelijke organisaties én vrijwilligersorganisaties een humaan detentieklimaat realiseren en werken aan een succesvolle reïntegratie van (ex-)gedetineerden. Zoals ik eerder in deze brief heb aangegeven, spelen vrijwilligersorganisaties hierbij een specifieke rol. Ik zou graag zien dat de vrijwilligersorganisaties zich verder professionaliseren. Ik ben voornemens om op korte termijn de dialoog hierover te starten met de vrijwilligersorganisaties die actief zijn op het terrein van Justitie. Daarnaast wil ik gaarne met deze vrijwilligersorganisaties overleggen op welke terreinen met name behoefte is aan de inzet van vrijwilligers en op welke wijze de vrijwilligersorganisaties daarin kunnen voorzien. Mede op basis van de bij de vrijwilligersorganisaties levende ideeën en wensen wil ik komen tot een gedragen beleidsvisie op vrijwilligerswerk voor de komende jaren. Ik verwacht u hierover eind van dit jaar nader te kunnen berichten. Vooruitlopend op de nieuwe beleidsvisie op vrijwilligerswerk bij Justitie zet ik hierna uiteen onder welke voorwaarden vrijwilligersorganisaties voor 2010 in aanmerking kunnen komen voor subsidie.

4. Vrijwilligersbudget en subsidiecriteria

Voor 2010 is een subsidiebudget beschikbaar van 2 miljoen euro voor de ondersteuning van vrijwilligersactiviteiten op het Justitieterrein. De activiteiten van de vrijwilligersorganisaties dienen te passen in de persoonlijke aanpak en gericht te zijn op het versterken van een humaan detentieklimaat en/of het terugdringen van recidive. Concreet betekent dit dat de vrijwilligersactiviteiten zich rechtstreeks dienen te richten op:

- het motiveren van gedetineerden voor reïntegratietrajecten en het ondersteunen van onderwijs en culturele vorming in penitentiaire inrichtingen.
- de naadloze overdracht van het justitiële traject naar de maatschappelijke vervolgvoorzieningen, in het bijzonder het extra ondersteunen van (ex-)gedetineerden op de vijf leefgebieden, te weten zorg, inkomen, huisvesting, identiteitspapieren en schuldenproblematiek.
- het versterken van de sociale netwerken van de (ex-)gedetineerden.
- criminaliteitspreventie via schoolvoorlichting door ex-gedetineerden.

Dit vrijwilligersbudget is uitsluitend bedoeld als onkostenvergoeding voor de activiteiten van vrijwilligers en niet voor reguliere exploitatie. De aanvragen dienen voor de aanvang van het subsidiejaar te worden ingediend.

Budgetverdeling zal plaatsvinden aan de hand van een tendersysteem, indien het totaalbedrag van de aangevraagde subsidies het beschikbare budget overtreft.

Dit betekent dat de meest gewaardeerde projectvoorstellen eerst zullen worden gehonoreerd tot het beschikbare budget uitgeput is. De criteria voor het bepalen van de rangorde richten zich op de mate van effectiviteit en doelmatigheid van de voorgenomen vrijwilligersactiviteiten en de mate waarin deze aansluiten bij mijn beleidsprioriteiten.

De staatssecretaris van Justitie,
N. Albayrak